

Nümunəvi peşə standartı
Peşə standartı üzrə qiymətləndirmə nümunəsi
Müəssisələr  c n nümunəvi təlim standartı

Yol tikintisi işçisi

İngilis dilində adı: Road worker

N: 9312-1-00044-01

Azərbaycan Respublikasının  m k və  halinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi və Dünya Bankının birgə həyata keçirdiyi “Sosial M dafi nin İnkışafı” layihəsinin “ISCO 88/08-  uyğun t kmill şdirilm ş peşə standartlarının v  əlaqədar təlim standartlarının hazırlanması” tapşırığı c r v sində “GOPA Consultants” v  “SEFT Consulting” tərəfindən hazırlanmışdır.

Bakı
Fevral, 2012-ci il

İSTİFADƏ OLUNAN ANLAYIŞLAR

Bacarıq

Verilmiş iş üzrə vəzifə və fəaliyyətləri yerinə yetirmək qabiliyyətidir.

Bacarıq səviyyəsi

Həyata keçirilən fəaliyyətlərin əhatəliliyi və mürəkkəbliyi ilə müəyyən olunur, burada fəaliyyətlərin mürəkkəbliyi əhatə üzərində üstünlüyə malikdir. Hər bir bacarıq səviyyəsi üzrə müvafiq bilik səviyyəsi tələb olunur. ISCO-da, eləcə də Məşğulluq Təsnifatında aşağıdakı dörd geniş bacarıq səviyyəsi müəyyən edilir:

Birinci bacarıq səviyyəsi

Birinci bacarıq səviyyəsi üzrə peşələr sadə və dövri fiziki fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsini zəruri edir. Bundan əlavə, birinci bacarıq səviyyəsində bir çox peşələr fiziki güc və dözümlülük tələb etdiyi halda, əksəriyyətində sadə yazıb-oxuma və rəqəmlərlə işləmə bacarığı tələb olunur. Bu bacarıqlara ehtiyac duyulduğu halda belə, onlar işin əsas hissəsini təşkil etmir.

Birinci bacarıq səviyyəsinə daxil olan bəzi peşələrdə səriştəli fəaliyyət üçün ibtidai təhsili və ya əsas təhsilin birinci mərhələsini başa vurmaq (ISCED üzrə 1-ci səviyyə) tələb oluna bilər. Bəzi işlər üçün isə iş yerlərində qısamüddətli təlimlər tələb oluna bilər.

Birinci bacarıq səviyyəsi üzrə təsnifatlaşdırılan peşələr ixtisası olmayan işçi qüvvəsini əhatə edir.

İkinci bacarıq səviyyəsi

İkinci bacarıq səviyyəsi üzrə bütün peşələrdə səriştəli fəaliyyət üçün tələb olunan bilik və bacarıqlar, adətən, ümumi orta təhsilin birinci mərhələsini başa vurmaqla (ISCED üzrə 2-ci səviyyə) əldə olunur. Bəzi peşələrdə ümumi orta təhsilin ikinci mərhələsini bitirmək zəruri hesab olunur (ISCED üzrə 3-cü səviyyə) ki, bura ixtisaslaşmış peşə təhsili və iş yerlərində həyata keçirilən təlim də daxil ola bilər. Müəyyən peşələr ümumi orta təhsili bitirdikdən sonra ilk peşə-ixtisas təhsili almağı (ISCED üzrə 4-cü səviyyə) tələb edir. Bəzi hallarda isə iş təcrübəsi və iş yerlərində həyata keçirilən təlim formal təhsili əvəz edə bilər.

İkinci bacarıq səviyyəsi üzrə təsnifatlaşdırılan peşələrə ixtisaslı işçilər daxildir.

Üçüncü bacarıq səviyyəsi

Üçüncü bacarıq səviyyəsindəki peşələr, adətən, ixtisaslaşmış sahə üzrə geniş praktiki, texniki və metodoloji biliklər tələb edən mürəkkəb texniki və praktiki fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsini əhatə edir. Bu bacarıq səviyyəsi üzrə peşələr, ümumiyyətlə, yüksək səviyyədə yazıb-oxuma və rəqəmlərlə işləmə bacarığı, eləcə də inkişaf etmiş ünsiyyət bacarığı tələb edir.

Üçüncü bacarıq səviyyəsi üzrə tələb olunan bilik və bacarıqlar, adətən, ümumi orta təhsil bazasına əsaslanan təhsil müəssisələrində 1-3 illik təhsil vasitəsi ilə əldə olunur (ISCED üzrə 5b səviyyəsi). Azərbaycanda bu bacarıq səviyyəsinə uyğun təhsil adətən orta ixtisas təhsili müəssisələrində (kolleclər) verilir. Bəzi hallarda müvafiq sahə üzrə geniş iş təcrübəsi və iş yerlərində həyata keçirilən uzunmüddətli təlim formal təhsili əvəz edə bilər.

Üçüncü bacarıq səviyyəsi üzrə təsnifatlaşdırılan peşələr əsasən texniki işçiləri əhatə edir.

Dördüncü bacarıq səviyyəsi

Dördüncü bacarıq səviyyəsinə, adətən, ixtisaslaşmış sahə üzrə geniş nəzəri və praktiki biliklər əsasında mürəkkəb problemlərin həlli və qərarların qəbul edilməsini tələb edən fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsi daxildir. Bu bacarıq səviyyəsi üzrə peşələr, ümumiyyətlə, yüksək səviyyədə yazıb-oxuma və rəqəmlərlə işləmə bacarığı, eləcə də təkmilləşmiş ünsiyyət bacarığı tələb edir.

Dördüncü bacarıq səviyyəsi üzrə tələb olunan bilik və bacarıqlar, adətən, ali təhsil müəssisələrində birinci və ya daha yüksək elmi dərəcənin verilməsi ilə yekunlaşan 3-6 illik təhsil vasitəsi ilə əldə olunur (ISCED üzrə 5a səviyyəsi və ya daha yüksək səviyyə). Bu bacarıq səviyyəsi üçün Azərbaycanda adətən bakalavriat və daha yüksək təhsil pillələri uyğun gəlir.

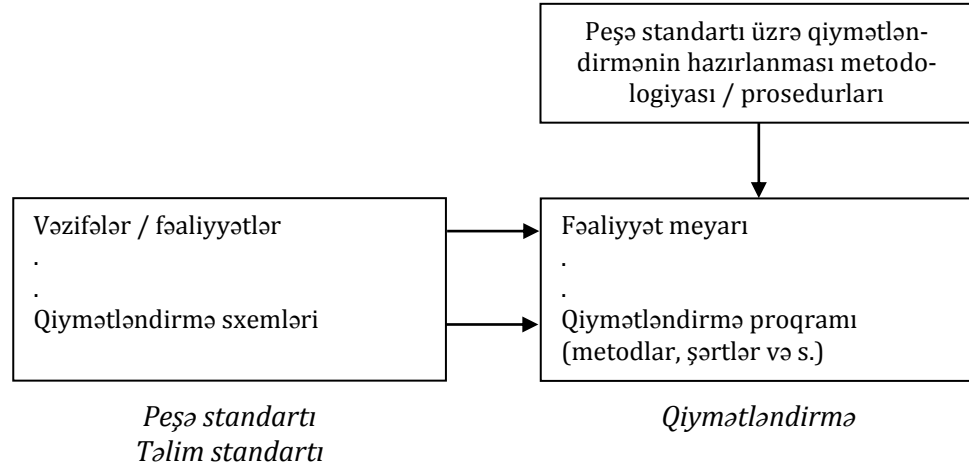
Dördüncü bacarıq səviyyəsi üzrə təsnifatlaşdırılan peşələrə menecerlər, mühəndislər, müəllimlər, həkimlər və s. daxildir ki, bunlar çox vaxt peşəkarlar adlandırılır.

Bilik	Təhsil və ya təcrübə vasitəsilə əldə edilən məlumat və faktlar toplusunu əhatə edir.
Əlavə / ümumi səriştələr	Müvafiq əmək fəaliyyətini həyata keçirə bilmək üçün tələb olunan səriştələrə əlavə olaraq, arzuolunan faydalı səriştələri əhatə edir. Buraya əmək fəaliyyətini təkmilləşdirə bilən, bir çox peşələr üçün ümumi olan və gələcəkdə tələb olunacaq səriştələr daxildir. Bunlar işçilərin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi üçün əsas kimi çıxış etmir.
Əvvəlki təlimin tanınması	Harada və necə təhsil almasından asılı olmayaraq, qeydə alınmış ixtisaslar və vahid standartlar baxımından insanların əvvəlki təliminin tanınması prosesidir. İnsanlar təhsil müəssisəsində formal təlim keçmələrindən və ya qeyri-formal təlim əldə etmələrindən asılı olmayaraq, öyrənmə prosesini heç vaxt dayandırmırlar. Əvvəlki təlimin qiymətləndirilməsi və tanınması prosesi aşağıdakı kimidir: <ul style="list-style-type: none">• Şəxsin nə bildiyi və nə bacardığının müəyyənləşdirilməsi;• Şəxsin bilik və bacarıqlarının xüsusi standartlar, səriştələrin qiymətləndirilməsi üzrə əlaqəli meyarlar ilə müqayisə edilməsi;• Bu standartlara münasibətdə təlimin qiymətləndirilməsi;• Şəxsin formal, qeyri-formal və informal təlimlər vasitəsilə keçmişdə topladığı bacarıq, bilik və təcrübənin tanınması.
Fəaliyyət	Fərdin vəzifələrinin bir hissəsi olan iş və ya məsuliyyəti əks etdirir. Buna görə də vəzifə bir sıra fəaliyyətlərə bölünür.
Formal təlim	Azərbaycan Respublikasının təhsil və təlim müəssisələrində həyata keçirilir, dövlət təhsil sənədinin verilməsi ilə nəticələnir. Təhsil müəssisələrində formal təlimlər dövlət təhsil standartlarına uyğun olaraq aparılır. Əldə edilən səriştələr testlər vasitəsilə yoxlanılır və dövlət təhsil sənədi verilir.
İnformal təlim	Özünü-təlim yolu ilə bilik və bacarıqlara yiyələnmənin formasıdır. Təhsil və təlim müəssisələrindən kənarında həyata keçirilir və təbii olaraq gündəlik həyatımızda müşahidə olunur. Formal və qeyri-formal təlimdən fərqli olaraq, informal təlim çox vaxt qeyri-ixtiyari baş verir və beləliklə, hətta fərdlərin özləri də səriştələrinin artırılmasında onun rolunu hiss etməyə bilər (məsələn, kütləvi informasiya vasitələrindən, ictimaiyyət arasında gündəlik qarşılıqlı əlaqələrdən və ümumi münasibətlərdən məlumatın əldə edilməsi).

	<p>O, təlimin həyata keçirilməsi sahəsində (xüsusilə) ixtisaslaşmamış hər hansı bir şəxs (yəni ailə üzvləri, digər əlaqəli şəxslər və s.) tərəfindən istiqamətləndirildiyi halda, məqsədli xarakter daşıya bilər. İnfomal təlim ölkə səviyyəsində qəbul edilən diplom və sertifikatların verilməsi ilə nəticələnir.</p>
İş	<p>Fərdin işəgötürən üçün və ya sərbəst məşğulluq şəraitində həyata keçirdiyi vəzifə və ya fəaliyyətlərin toplusudur (ISCO-08 -ə uyğun olaraq).</p>
İşə yanaşma	<p>Müəyyən ideya, obyekt, şəxs və ya vəziyyətə müsbət və ya mənfi münasibəti əks etdirir.</p> <p>Yanaşma fərdin fəaliyyət seçimini, çətinlik, həvəsləndirmə və mükafatlara (hamısı birlikdə stimulyator adlanır) cavab reaksiyasını müəyyən edir. Bu baxımdan yanaşma iş üçün xeyli vacibdir.</p> <p>Yanaşmanın 4 əsas komponenti var: (1) Emosional: hiss və həyəcan; (2) İdrak: məntiqlə həyata keçirilən inam və fikirlər; (3) İrədi: fəaliyyət meyilləri; (4) Qiymət: stimullara mənfi və ya müsbət münasibət.</p>
Qeyri-formal təlim	<p>Təhsil sistemi ilə paralel şəkildə aparılır və dövlət təhsil sənədinin verilməsi ilə müşayiət olunmur. Qeyri-formal təlimlər iş yerlərində və ya formal təlim sistemlərinə yardım üçün yaradılmış təşkilat və ya mərkəzlərdə, dərnlərdə, fərdi məşğələlərdə, vətəndaş cəmiyyəti təşkilatları və qruplarında həyata keçirilə bilər.</p>
Qiymətləndirmə metodu	<p>Səriştəni ölçmək üçün üsul və ya alətdir.</p>
Qiymətləndirmə paketi	<p>Fəaliyyət meyarı da daxil olmaqla fərdin səriştələrinin qiymətləndirilməli olduğu müxtəlif qiymətləndirmə metodlarıdır.</p>
Qiymətləndirmə sxemi	<p>Qiymətləndirmə standartlarının vəzifələrini və onların yerinə yetirilmə istiqamətlərini müəyyən edir.</p> <p>Peşə standartları üzrə qiymətləndirmənin məqsədi fərdin müvafiq peşə standartını fəaliyyətlər, vəzifələr və ya tapşırıqlar üzrə həyata keçirə bilməsini müəyyən etməkdir. Sözügedən tapşırıqlar, peşə standartında müəyyən edilən texniki bacarıqları, planlaşdırma və problemləri həll etmə biliklərini, gözlənilməz vəziyyətlərdə hərəkət etmək bacarığını, digər şəxslər ilə işləmək bacarığını və ünsiyyət bacarıqlarını əhatə etməlidir.</p> <p>Peşə standartları üzrə qiymətləndirmənin məqsədlərinə, digər məsələlərlə yanaşı, aşağıdakılar daxildir:</p> <ul style="list-style-type: none">• İşəgötürmə;• Karyera yüksəlişi;• Bilik və bacarıqlarda olan boşluqların və təlim ehtiyaclarının müəyyən edilməsi;• İşçi heyətinin qiymətləndirilməsi. <p>Qiymətləndirməni planlaşdırma zamanı onun xarakterik cəhətlərinə xüsusi diqqət yetirmək lazımdır: qiymətləndirmə hansı interval çərçivəsində həyata keçirilməlidir, hansı hədəflər müəyyən edilməlidir, hansı qiymətləndirmə metodları daha məqsədəuyğundur. Qiymətləndirmə sxemi aşağıdakı qiymətləndirmə metodlarından 2 və ya 3-nü əhatə etməlidir: i) Əmək fəaliyyətinin müşahidə edilməsi; ii) İşin nəticəsinin qiymətləndirilməsi; iii) Simulyasiya; iv) Suallar (şifahi və ya yazılı); v) Layihə işi; vi) Portfel əsasında qiymətləndirmə; vii) Dinləmə qiymətləndirilməsi; viii) Fərdi</p>

araşdırmalar; ix) Müştəri qiymətləndirməsi (məsələn, müştəri sorğu formaları), ekspert və şəxsi qiymətləndirmə və s.

Peşə standartı və peşə standartı üzrə qiymətləndirmə arasındakı əlaqə aşağıdakı sxemdə göstərilmişdir.

Məşğulluq təsnifatı (MT)

Ölkədə əmək bazarının inkişafına, beynəlxalq təcrübədə qəbul edilmiş uçot və statistikaya uyğun olaraq ISCO-08 təsnifatından istifadə edilməklə, onun genişləndirilməsi əsasında 2010-cu ildə hazırlanmışdır. Onun strukturu ISCO-08 təsnifatının strukturu ilə eynidir. MT Standartlaşdırma, Metrologiya və Patent üzrə Dövlət Komitəsinin 20 Dekabr 2010-cu il 180 sayılı qərarı ilə təsdiq edilmiş və AZT041-2010 nömrəsi ilə dövlət qeydiyyatına alınmışdır.

Peşə

Yüksək oxşarlıq dərəcəsinə malik əsas vəzifə və fəaliyyətlərdən ibarət olan işlərin məcmusudur. Şəxsin hər hansı bir peşə ilə bağlılığı onun hazırda tutduğu vəzifə, əlavə və ya əvvəlki işləri vasitəsi ilə müəyyən olunur.

Peşə standartı

Konkret peşə sahələrində işçilərin yerinə yetirdikləri əmək funksiyalarına qoyulan ümumi tələbləri sistemli şəkildə əks etdirən normativ sənəddir. O, müvafiq səriştələr çərçivəsində işçinin bilik, bacarıq və vərdisləri nəzərə alınmaqla, onun əmək funksiyalarını yerinə yetirməsinə imkan verəcək konkret vəzifə öhdəliklərinin və fəaliyyətlərin siyahısını özündə ehtiva edir. Peşə standartı işdəki rolu təyin etməyə, işçinin fəaliyyətini qiymətləndirməyə, eləcə də, təkmilləşmə, peşə yüksəlişi üçün yollar müəyyən etməyə və hazırlamağa kömək edə bilər.

Peşə standartları ISCO-ya və Məşğulluq təsnifatına uyğun olaraq təsnifatlaşdırılır.

Peşə standartı üzrə qiymətləndirmə nümunəsi

Qiymətləndirmə hər hansı bir sahədə səriştənin aşkar edilməsi məqsədilə fərdin fəaliyyətinin aydın şəkildə müəyyən edilmiş standartlar ilə müqayisədə ədalətli və dəqiq şəkildə ölçülməsinə imkan verən prosesdir. İş yerinin qiymətləndirilməsi prosesi iş yeri ilə bağlı gündəlik fəaliyyətin tərkib hissəsini təşkil edir. Qiymətləndirmə zamanı əldə edilən nəticələr fərdlərə öz işlərini necə yerinə yetirdiyini öyrənməyə imkan verir. Bu, biliklərin, bacarıqların, yanaşma və davranışın inkişaf etdirilməsində, beləliklə, səriştənin nümayiş etdirilməsində onlara yardım edir.

Peşə standartı üzrə qiymətləndirmə nümunəsi qiymətləndirmə sxemi, fəaliyyət meyarları, qiymətləndirməni həyata keçirmək üçün zəruri

Peşələrin Beynəlxalq Standart Təsnifatı (ISCO)	<p>qiymətləndirmə metodları və resurslarını əhatə edir.</p> <p>Beynəlxalq Əmək Təşkilatının (BƏT) məsul olduğu əsas beynəlxalq təsnifatlardan biri olmaqla, beynəlxalq iqtisadi və sosial təsnifat qrupuna daxildir.</p> <p>ISCO iş prosesində qarşıya qoyulan vəzifə və fəaliyyətlərə müvafiq şəkildə müəyyən edilmiş qruplara uyğun olaraq işlərin təşkilində vasitə rolunu oynayır. Onun əsas vəzifələri aşağıdakıları təmin etməkdən ibarətdir:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Peşələrə dair statistik və inzibati məlumatların beynəlxalq hesabatını, müqayisəsini və mübadiləsini həyata keçirmək üçün baza rolunu oynamaq; • Peşələrin milli və regional təsnifatlarının hazırlanması üçün model rolunu oynamaq; • Bilavasitə özlərinin milli təsnifatını hazırlamayan ölkələrdə tətbiq oluna biləcək sistem rolunu oynamaq. <p>O, statistik və müştəri yönümlü proqramlar üçün nəzərdə tutulmuşdur. Müştəri yönümlü proqrama iş axtaranların iş yerlərinə yönəldilməsi, ölkələr arasında işçilərin qısa və uzunmüddətli miqrasiyasının idarə edilməsi, peşə təlimi proqramları və təlimatlarının hazırlanması daxildir.</p> <p>ISCO-nun ilk versiyası 1957-ci ildə qəbul edilmiş, daha sonra isə ISCO-68, ISCO-88 və hazırkı ISCO-08 versiyaları hazırlanmışdır.</p>
Səriştə	<p>Müvafiq əmək fəaliyyətini həyata keçirə bilmək üçün lazımi səviyyədə bilik, bacarıq, yanaşma və davranışa malik olmaqdır.</p> <p>İş kontekstində istifadə olunan “Səriştə” anlayışı iş yerində tətbiq olunan bacarıqları əks etdirir. Səriştə şəxs nəyi bilir (bilik), nəyi bacarır (bacarıq), nəyi etmək istəyir (yanaşma) və bunu necə edir (davranış) məhfumlarının birləşməsinin nəticəsidir. Beləliklə, səriştə işi yerinə yetirmək üçün lazım olan texniki peşə elementləri, ümumi şəxsi xüsusiyyətlər və istəklərin birləşməsidir.</p> <p>Səriştələr həmçinin işçinin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi üçün baza rolunu oynayır.</p>
Təhsilin Beynəlxalq Standart Təsnifatı (ISCED)	<p>1970-ci illərin əvvəllərində UNESCO tərəfindən həm ayrı-ayrı ölkələrdə, həm də beynəlxalq səviyyədə təhsilə dair statistik məlumatların əldə olunması, toplanması və təqdim olunmasına xidmət edən bir vasitə kimi hazırlanmışdır. ISCED 1975-ci ildə Cenevrədə keçirilən Təhsilə dair Beynəlxalq Konfransda qəbul edilmiş və daha sonra 1978-ci ildə Parisdə keçirilən UNESCO-nun Ümumi Konfransında qüvvəyə minmişdir. Hazırda istifadə edilən təsnifat ISCED 2011-dir.</p>
Təlim standartı	<p>İş yerində vəzifə və fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsi üçün zəruri <i>səriştələri</i> (bilik, bacarıq və yanaşmaları, həmçinin əlavə ümumi səriştələri) təsvir edir. Bu səbəbdən, onlar fəaliyyət meyarları hesab edilir və aşağıdakı hallarda istifadə olunur:</p> <ul style="list-style-type: none"> • istehsaldan ayrılmadan peşə təlimlərinin hazırlanması; • istifadəyə yararlı səriştələrin inkişaf etdirilməsi və təmin olunması üçün təlim institutları ilə müəssisələr arasında əlaqə; • peşə təlimləri üçün təhsil standartları və kurikulumların hazırlanması.
Vəzifə	<p>İşin icrası üçün zəruri olan fəaliyyətləri əhatə edir.</p>

MÜNDƏRİCAT

A. NÜMUNƏVİ PEŞƏ STANDARTI	8
A.1. İşə dair xüsusi məlumat	8
A.1.1. Əmək şəraiti	8
A.1.2. İşə qəbul tələbləri	9
A.1.3. Tabeçilik	9
A.1.4. Peşə standartları üçün məsuliyyət və müstəqillik səviyyələri	10
A.1.5. Karyera yüksəlişi və sərbəst məşğulluq imkanları	10
A.2. Əsas vəzifələrin (V) və vəzifələr daxilində fəaliyyətlərin (F) siyahısı	11
A.3. Səriştələr haqqında	12
A.4. Qiymətləndirmələr haqqında	12
B. PEŞƏ STANDARTI ÜZRƏ QIYMƏTLƏNDİRMƏ NÜMUNƏSİ	13
B.1. Fəaliyyət meyarları	13
B.2. Qiymətləndirmə ilə bağlı resurslar	14
B.3. Qiymətləndirmə metodları	14
B.3.1. Fəaliyyətin qiymətləndirilməsi	14
B.3.2. Yazılı qiymətləndirmə	15
B.4. Nəticələrin qeydə alınması	19
C. MÜƏSSİSƏLƏR ÜÇÜN NÜMUNƏVİ TƏLİM STANDARTI	20
C.1. Səriştələrin qısa təsviri	20
C.2. Təlim sxemi	21
C.3. Təlim ilə bağlı xüsusi məlumat	25
C.3.1. Təlimin növləri	25
C.3.2. Təlimin istiqaməti	26
C.3.3. Əvvəlki təlimin tanınması	26
Peşə standartının hazırlanması prosesində iştirak etmiş müəssisə nümayəndələrinin siyahısı	Error! Bookmark not defined.
ISCO88/08-ə uyğun təkmilləşdirilmiş peşə standartlarının və əlaqədar təlim standartlarının hazırlanması layihəsi tərəfindən prosesin əlaqələndirilməsində iştirak etmiş şəxslərin siyahısı	Error! Bookmark not defined.
İstinadlar	Error! Bookmark not defined.

A. NÜMUNƏVİ PEŞƏ STANDARTI

Yol tikintisi işçisi

Peşənin qısa təsviri

Yol tikintisi işçisi yollar və digər səthlərin, o cümlədən uçuş-enmə zolaqları, maşın dayanacaqlarının əraziləri və piyada keçidlərin döşənməsi və təmirində iştirak edirlər. Onlar yolun iş gedən sahəsində təmizlik işləri görür, yola asfalt və beton döşəyir, qatranlanmış səthə çınqıl və ya asfalt yayır, kabel və ya boruları çəkmək üçün yolun səthini qazıyır, eləcə də texnikaların işləyə bilmədiyi sahələrdə yolun səthini presləyir və hamarlayırlar. Onlar ərazilərdə işləyir, maşınlara avadanlıqları yükləyir və boşaldırlar. Onlar həmçinin tikinti sahələrinin yaxınlığında təhlükəsizlik çəpərlərini qurur və sökürlər. Yol tikintisi işçisi ekskavator, buldozer, beton maşını, cilalama maşını, yükləyici maşın, özüboşaldan maşınlar kimi maşın və avadanlıqların operatorlarına kömək edirlər. Yol tikintisi işçisi həmçinin tullantıları yığışdırmaq və yol nişanlarının bərpa və əvəz etməklə yolların müntəzəm təmiri ilə məşğul olurlar.

Məşğulluq Təsnifatında (MT) peşənin kodu:	9312 (İxtisasız fəhlə, tikinti/yollar)
MT-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	1
ISCO 08-də işin kodu:	9312 (Labourer, construction/roads)
ISCO 08-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	1
Hazırlanma tarixi:	Fevral, 2012-ci il
Təsdiq edən qurum:	
Təsdiq tarixi:	
Təklif olunan yenilənmə tarixi:	Fevral, 2017-ci il

A.1. İŞƏ DAİR XÜSUSİ MƏLUMAT

A.1.1. ƏMƏK ŞƏRAİTİ

- Hər cür havada, açıq məkanda və müntəzəm iş saatlarında işləyirlər. Müəyyən edilmiş vaxtda işləri qurtarmaq üçün həftəsonları və ya axşamlar iş vaxtından artıq iş zəruri ola bilər;
- Əyilmək, diz üstə dayanmaq, qatlanmaq və ağır yükləri qaldırmaq kimi fiziki güc tələb edən işlər;
- İş mühiti çirkli, tozlu, səs-küylü, tüstülü ola bilər və bir çox hallarda zərərli vasitələrin təsirinə məruz qala bilər;
- Zəhərli, dar iş əraziləri və potensial təhlükəli alət və dəzgahlardan müntəzəm istifadə;
- Qısa və ya uzun müddət ərzində ezamiyyətə mükündür;
- Əməyin mühafizəsi və təhlükəsizlik texnikası qaydaları, Ətraf mühitin mühafizəsi Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, Əmək Məcəlləsi, Texniki təhlükəsizlik haqqında, Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında qanun və digər müvafiq qanunvericilik aktları ilə müəyyən olunur.

A.1.2. İŞƏ QƏBUL TƏLƏBLƏRİ

- Əmək münasibətləri Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, Əmək Məcəlləsi və digər normativ-hüquqi aktlarla tənzimlənir;
- İşə qəbul olunarkən sağlamlıq haqqında tibbi arayış, sonradan vaxtaşırı icbari tibbi müayinədən keçmək haqqında tibbi arayış (Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin qərarı və Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə Nazirliyinin müvafiq əmrləri ilə nəzərdə tutulduğu hallarda) təqdim olunur;
- Fiziki güc və dözüm tələb olunur;
- Əməyin mühafizəsi və təhlükəsizlik texnikası qaydaları ilə təlimatlandırılmalar və fərdi mühafizə vasitələri ilə təminat məcburi xarakter daşıyır.

A.1.3. TABEÇİLİK

Kimə tabedir: Tikinti sahəsinin rəhbərləri və ya briqadirlər.

Kim ona tabedir: Yoxdur.

A.1.4. PEŞƏ STANDARTLARI ÜÇÜN MƏSULİYYƏT VƏ MÜSTƏQİLLİK SƏVİYYƏLƏRİ

Səviyyələr	Məsuliyyət, fəaliyyətlərin mürəkkəbliyi və müstəqillik	Uyğun gələn səviyyə
1	Planlaşdırılmış qaydada birbaşa nəzarət altında işləmək İş təkrarlanan xarakterə malikdir və mürəkkəb olmayan bir neçə funksiyanı əhatə edir.	☒
2	Nəzarət altında işləmək, kiçik səlahiyyətlərə malik olmaq Təcrübə tələb edən fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsi və əlaqələndirilməsi üçün məsuliyyət daşımaq Öz fəaliyyətlərini planlaşdırmaq və nəticələri barədə hesabat vermək Digər şəxslərlə əməkdaşlıq etmək və komandada işləmək	
3	Əvvəlcədən məlum olan vəzifə və fəaliyyətlər çərçivəsində müstəqil idarəetmə və komandanın idarə edilməsini həyata keçirmək (eyni zamanda həm idarəetmə, həm də istehsal subyekti kimi çıxış etmək) İşə yanaşmasını dəyişən şəraitə uyğunlaşdırmaq və dövrü problemlərin həlli zamanı elementar nəzəriyyələrdən istifadə etmək Digər şəxslərin gündəlik işinə nəzarət etmək, əmək fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi üçün məsuliyyət daşımaq və işin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı təkliflər vermək İşçilərə rəhbərlik etmək Mürəkkəb fəaliyyətləri əlaqələndirmək və yerinə yetirmək. Ümumi təcrübədən istifadə etməklə xüsusi yeni fəaliyyətlər müəyyən etmək	
4	Yeni və çox vaxt yaradıcı metodlar tələb edən məsələlərlə məşğul olmaq. Müəkkəb məsələlərin həllində geniş təcrübədən istifadə etmək Gözlənilməz dəyişiklik olduğu halda əmək fəaliyyətinə rəhbərlik və nəzarəti həyata keçirmək Özü və başqaları üçün fəaliyyət meyarları hazırlamaq, onları nəzərdən keçirmək və təkmilləşdirmək Gözlənilən və ya gözlənilməz iş rejimi şəraitində qərarların qəbul edilməsinə məsuliyyət daşımaq Fərdlərin və qrupların peşəkar inkişafının idarə olunmasına məsuliyyət daşımaq Fəaliyyətləri müşahidə etmək, qiymətləndirmək, müvafiq hesabatlar hazırlamaq və dəyişikliklər təklif etmək	

A.1.5. KARYERA YÜKSƏLİŞİ VƏ SƏRBƏST MƏŞĞULLUQ İMKANLARI

- Təcrübə və müvafiq təhsil əldə etməklə daha yüksək vəzifələrə keçmək mümkündür;
- Bu peşədə yüksək ixtisaslı işlərə keçid təlimlər vasitəsi ilə mümkündür.

A.2. ƏSAS VƏZİFƏLƏRİN (V) VƏ VƏZİFƏLƏR DAXİLİNDƏ FƏALİYYƏTLƏRİN (F) SİYAHISI

- V.1. İşin tələblərini müəyyənləşdirmək və təhlil etmək:
- F.1.1. Problemləri həll etmək üçün alətləri və materialları yoxlamaq və qeydiyyatda alınmış materiallar ilə əlaqədar yenilənmiş məlumatları müvafiq olaraq rəhbərliyə təqdim etmək.
- V.2. Planlaşdırma və hazırlıq işləri:
- F.2.1. İş ilə bağlı təlimatları və təfərrüatları əldə etmək;
- F.2.2. Qanunvericilik, təhlükəsizlik planları və siyasətinə uyğun olaraq təhlükəsizlik tələblərinə riayət etmək;
- F.2.3. Ehtiyacları müəyyən etmək, eləcə də işarə və çəpərlərdən istifadə etmək;
- F.2.4. Tapşırıqları yerinə yetirmək üçün seçilmiş alət və avadanlıqların işin tələblərinə uyğunluğunu, istismara yararlı olmasını yoxlamaq, eləcə də işə başlamadan əvvəl hər hansı nasazlığı aradan qaldırmaq və bu bəradə məlumat vermək;
- F.2.5. İş ilə əlaqədar istifadəyə hazır olan müvafiq materialları müəyyənləşdirmək, əldə etmək, hazırlamaq, nəzərdən keçirmək və yerlərini müəyyən etmək.
- V.3. Asfaltın döşənməsi:
- F.3.1. Məhsulun tələblərinə əsasən qurğuların vəziyyətini nizama salmaq;
- F.3.2. Tələb olduğu təqdirdə iş prosesində kənara tökülən materialları döşəyici avadanlığa qaytarmaq;
- F.3.3. Döşənəcək materiallar və ya asfalt qarışığını qəbul etmək və yaymaq.
- V.4. Özülün səthini hazırlamaq:
- F.4.1. Səth üzərində montaj edilmiş inşaat konstruksiyasını və avadanlıqlarını təhlükəsiz şəkildə ayırmaq, çıxarmaq və ya ərazidən uzaqlaşdırılmasını təşkil etmək və saxlamaq;
- F.4.2. Təməl üçün konstruksiyaları müəyyən etmək və səthi təmizləmək üçün nəzarətinin göstərişlərinə uyğun olaraq bütün çirkləndirici vasitələri və səpələnmiş materialları yığıdırmaq;
- F.4.3. Örtüyü sərmək üçün materialları hazırlamaq və təlimatlara uyğun qarışığı hazır vəziyyətə gətirmək;
- F.4.4. Səkilərə örtük düzmək üçün məhsulun növü və müvafiq örtüyə uyğun olaraq üfiqi və şaquli küncükləri hazırlamaq;
- F.4.5. Örtük çəkiləcək səthi hamarlamaq üçün materialları hazırlamaq və qarışığı istifadə üçün hazır vəziyyətə gətirmək;
- F.4.6. Təlimatlara və səki örtüklərinin istifadə şərtlərinə uyğun olaraq səthi cızmaq, hamarlamaq və qurmasına qulluq etmək;
- F.4.7. Örtüklər və tökmə qəlibləri qurmaq;
- F.4.8. Yığma dəmir-beton konstruksiyaları qurmaq.
- V.5. Texniki xidmət və təmir işləri:
- F.5.1. Problemləri aşkar etmək üçün asfalt döşənmiş əraziləri qiymətləndirmək;
- F.5.2. Yol təmiri işlərini həyata keçirmək;
- F.5.3. Yol çiyinlərində drenaj arxlarını təmizləmək;
- F.5.4. Yol təməlində təmir işləri aparmaq;
- F.5.5. Tikişləri mühafizə etmək, o cümlədən tikişləri qaynar bitum və ya sement məhlulu ilə doldurmaq;
- F.5.6. Gündəlik təmizlik işlərini aparmaq, birləşmələrdə həddən artıq qum və tozun yığılmamasına diqqət etmək;

F.5.7. Əməyin, ətraf mühitin mühafizəsi üzrə tələblərə və istehsalçının texniki tələblərinə riayət etməklə ləkələnmiş yerləri müəyyən etmək və müvafiq təmizləmə üsullarından istifadə etmək.

V.6. Təmizlik işləri:

F.6.1. İş ərazisini təmizləmək, qanunvericilik, norma və qaydalar, habelə işin xüsusiyyətinə uyğun olaraq qaşınmış materialları yenidən istifadə etmək və ya təkrar emal etmək;

F.6.2. Qurğu, alət və avadanlıqları təmizləmək, yoxlamaq və texniki xidmət göstərmək, eləcə də onları istehsalçının tövsiyələri və standart iş metodlarına uyğun saxlamaq;

F.6.3. Müəssisənin iş prosedurlarına əsasən iş davam edən müddətdə və başa çatdıqdan sonra ərazini təmiz və təhlükəsiz saxlamaq.

A.3.SƏRİŞTƏLƏR HAQQINDA

Fərdin "Yol tikintisi işçisi" peşə standartı üzrə vəzifə və fəaliyyətləri həyata keçirməsi üçün zəruri olan əsas sərişmələr "Yol tikintisi işçisi" peşəsi üzrə müvafiq təlim standartında göstərilmişdir (formal, qeyri-formal və informal təlimlər vasitəsilə əldə olunan bilik, bacarıq, yanaşma və davranış).

A.4. QİYMƏTLƏNDİRMƏLƏR HAQQINDA

Bu peşədə fərdin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi prosesi "Yol tikintisi işçisi" peşəsi üzrə müvafiq peşə standartının qiymətləndirilməsində öz əksini tapır. Fərdin sistemli qiymətləndirilmələr vasitəsilə qiymətləndirilməsi işəgötürənə müxtəlif məqsədlər (yəni işəgötürmə, karyerada irəli çəkmə, heyətin qiymətləndirilməsi, təlim ehtiyaclarının qiymətləndirilməsi) baxımından faydalı ola bilər.

B. PEŞƏ STANDARTI ÜZRƏ QIYMƏTLƏNDİRMƏ NÜMUNƏSİ

Yol tikintisi işçisi

Qiymətləndirməyə dair qısa məlumat

Yol tikintisi işçisi üçün qiymətləndirmə nümunəsi yollar və digər səthlərin, o cümlədən uçuş-enmə zolaqları, maşın dayanacaqlarının əraziləri və piyada keçidlərin döşənməsi və təmiri işlərini həyata keçirmək, o cümlədən, yolun iş gedən sahəsində təmizlik işlərini görmək, yola asfalt və beton döşəmək, qatranlanmış səthə çınqıl və ya asfalt yaymaq, kabel və ya boruları çəkmək üçün yolun səthini qazımaq və s. işləri həyata keçirmək üçün tələb olunan bilik və bacarıqları müəyyən edərək qiymətləndirir.

Hazırkı peşə üçün **təvsiyə edilən qiymətləndirmə metodları** aşağıdakılardır: (i) fəaliyyətin qiymətləndirilməsi və (ii) yazılı testlər. Sözügedən peşə üçün qiymətləndirmə proqramının nümunəsi aşağıda verilmişdir.

Məşğulluq Təsnifatında (MT) peşənin kodu:	9312 (İxtisasız fəhlə, tikinti/yollar)
MT-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	1
ISCO 08-də işin kodu:	9312 (Labourer, construction/roads)
ISCO 08-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	1
Test versiyası:	01
Hazırlanma tarixi:	Fevral, 2012-ci il
Təsdiq edən qurum:	
Təsdiq tarixi:	

B.1. FƏALİYYƏT MEYARLARI

Bu meyarlar peşə standartındakı vəzifə və fəaliyyətlərlə birbaşa əlaqəlidir. Onlar ölçülə bilən formada müəyyən edilməlidir ki, qiymətləndirmə nümunələri hazırlayanlar üçün qiymətləndirmə maddələrinin formalaşdırılması baxımından faydalı olsun. Birinci (V.1) və sonuncu (V.6) vəzifələrə uyğun gələn fəaliyyət meyarları ilə bağlı nümunə aşağıda göstərilmişdir.

Fəaliyyət meyarı nümunəsi:

V.1. İşin tələblərini müəyyənləşdirmək və təhlil etmək:

F.1.1. Problemləri həll etmək üçün alətləri və materialları yoxlamaq və qeydiyyatda alınmış materiallar ilə əlaqədar yenilənmiş məlumatları müvafiq olaraq rəhbərliyə təqdim etmək.

...

V.6. Təmizlik işləri:

F.6.1. İş ərazisini təmizləmək, qanunvericilik, norma və qaydalar, habelə işin xüsusiyyətinə uyğun olaraq qaşınmış materialları yenidən istifadə etmək və ya təkrar emal etmək;

F.6.2. Qurğu, alət və avadanlıqları təmizləmək, yoxlamaq və texniki xidmət göstərmək, eləcə də onları istehsalçının təvsiyələri və standart iş metodlarına uyğun saxlamaq;

F.6.3. Müəssisənin iş prosedurlarına əsasən iş davam edən müddətdə və başa çatdıqdan sonra ərazini təmiz və təhlükəsiz saxlamaq.

B.2. QIYMƏTLƏNDİRMƏ İLƏ BAĞLI RESURSLAR

- a) Material və komponentlər: asfalt, bitum, çınqıl, döşəmə blokları, dənəvarı materiallar, torpaq.
- b) Alət və avadanlıqlar: deşmə alətləri, daş çəkici, özü-boşaldan yük maşını, ekskavator, beton-qarışdırıcı qurğu, beton kəsən alət və s.
- c) İstehlak malları: benzin, maşın yağı, su, kimyəvi maddələr.

B.3. QIYMƏTLƏNDİRMƏ METODLARI

Fərdin sərəştəsini qiymətləndirmək məqsədilə aşağıdakı iki metoddan istifadə olunur: (i) fəaliyyətin qiymətləndirilməsi və (ii) yazılı test.

B.3.1. FƏALİYYƏTİN QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ

İcra müddəti: 1 saat 30 dəqiqə.
İşlərin sayı: 0.

İşlərin icrasını qiymətləndirmək üçün meyarlar işəgötürən tərəfindən müəyyən olunur.

Əhatə olunan sahələr:

20%	İşin tələblərini müəyyənləşdirmək və təhlil etmək
Problemləri həll etmək üçün alətləri və materialları yoxlamaq və qeydiyyatla alınmış materallar ilə əlaqədar yenilənmiş məlumatları müvafiq olaraq rəhbərliyə təqdim etmək
20%	Planlaşdırma və hazırlıq işləri
İş ilə bağlı təlimatları və təfərrüatları əldə etmək;
Qanunvericilik, təhlükəsizlik planları və siyasətinə uyğun olaraq təhlükəsizlik tələblərinə riayət etmək;
Ehtiyacları müəyyən etmək, eləcə də işarə və çərplərdən istifadə etmək;
Tapşırıqları yerinə yetirmək üçün seçilmiş alət və avadanlıqların işin tələblərinə uyğunluğunu, istismara yararlı olmasını yoxlamaq, eləcə də işə başlamadan əvvəl hər hansı nasazlığı aradan qaldırmaq və bu bəradə məlumat vermək;
İş ilə əlaqədar istifadəyə hazır olan müvafiq materialları müəyyənləşdirmək, əldə etmək, hazırlamaq, nəzərdən keçirmək və yerlərini müəyyən etmək.
40%	Asfaltın döşənməsi
Məhsulun tələblərinə əsasən qurğuların vəziyyətini nizama salmaq
Tələb olunan təqdirdə iş prosesində kənara tökülən materialları döşəyici avadanlığa qaytarmaq
Döşənəcək materiallar və ya asfalt qarışığını qəbul etmək və yaymaq
10%	Özülün səthini hazırlamaq
Səth üzərində montaj edilmiş inşaat konstruksiyasını və avadanlıqlarını təhlükəsiz şəkildə ayırmaq, çıxarmaq və ya ərazidən uzaqlaşdırılmasını təşkil etmək və saxlamaq

Təməl üçün konstruksiyaları müəyyən etmək və səthi təmizləmək üçün nəzarətçinin göstərişlərinə uyğun olaraq bütün çirkəndirici vasitələri və səpələnmiş materialları yığıdırmaq
Örtüyü sərmək üçün materialları hazırlamaq və təlimatlara uyğun qarışığı hazır vəziyyətə gətirmək
Səkilərə örtük düzmək üçün məhsulun növü və müvafiq örtüyə uyğun olaraq üfiqi və şaquli küncükləri hazırlamaq
Örtük çəkiləcək səthi hamarlamaq üçün materialları hazırlamaq və qarışığı istifadə üçün hazır vəziyyətə gətirmək
Təlimatlara və səki örtüklərinin istifadə şərtlərinə uyğun olaraq səthi cizmaq, hamarlamaq və qurumasına qulluq etmək
Örtüklər və tökmə qəlibləri qurmaq
Yığıma dəmir-beton konstruksiyaları qurmaq

10%

Təmizlik işləri

İş ərazisini təmizləmək, qanunvericilik, norma və qaydalar, habelə işin xüsusiyyətinə uyğun olaraq qaşınmış materialları yenidən istifadə etmək və ya təkrar emal etmək
Qurğu, alət və avadanlıqları təmizləmək, yoxlamaq və texniki xidmət göstərmək, eləcə də onları istehsalçının tövsiyələri və standart iş metodlarına uyğun saxlamaq
Müəssisənin iş prosedurlarına əsasən iş davam edən müddətdə və başa çatdıqdan sonra ərazini təmiz və təhlükəsiz saxlamaq

İş nümunəsi 1: Yol çəkmək.

Maksimum müddət: 1 saat 30 dəqiqə.

İştirakçının görəcəyi işlər: İştirakçı yolun 5 metr hissəsinin çəkilməsi ilə bağlı bütün işləri yerinə yetirəcəkdir.

B.3.2. YAZILI QIYMƏTLƏNDİRMƏ

İcra müddəti: 24 dəqiqə.

Sualların sayı: 24

Yazılı qiymətləndirməni keçmək üçün tələb olunan düzgün cavabların sayı işəgötürən tərəfindən müəyyən olunur.

Tövsiyə olunan nisbət: 70%.

Əhatə olunan vəzifələr:

20% İşin tələblərini müəyyənləşdirmək və təhlil etmək

Problemləri həll etmək üçün alətləri və materialları yoxlamaq və qeydiyyatı alınmış materallar ilə əlaqədar yenilənmiş məlumatları müvafiq olaraq rəhbərliyə təqdim etmək

35% Planlaşdırma və hazırlıq işləri

İş ilə bağlı təlimatları və təfərrüatları əldə etmək;

Qanunvericilik, təhlükəsizlik planları və siyasətinə uyğun olaraq təhlükəsizlik tələblərinə riayət etmək;

Ehtiyacları müəyyən etmək, eləcə də işarə və çəpərlərdən istifadə etmək;

Tapşırıqları yerinə yetirmək üçün seçilmiş alət və avadanlıqların işin tələblərinə

uyğunluğunu, istismara yararlı olmasını yoxlamaq, eləcə də işə başlamadan əvvəl hər hansı nasazlığı aradan qaldırmaq və bu bəradə məlumat vermək;

İş ilə əlaqədar istifadəyə hazır olan müvafiq materialları müəyyənləşdirmək, əldə etmək, hazırlamaq, nəzərdən keçirmək və yerlərini müəyyən etmək.

25%	<p>Özülün səthini hazırlamaq</p> <p>Səth üzərində montaj edilmiş inşaat konstruksiyasını və avadanlıqlarını təhlükəsiz şəkildə ayırmaq, çıxarmaq və ya ərazidən uzaqlaşdırılmasını təşkil etmək və saxlamaq</p> <p>Təməl üçün konstruksiyaları müəyyən etmək və səthi təmizləmək üçün nəzarətçinin göstərişlərinə uyğun olaraq bütün çirkəndirici vasitələri və səpələnmiş materialları yığışdırmaq</p> <p>Örtüyü sərmək üçün materialları hazırlamaq və təlimatlara uyğun qarışıqı hazır vəziyyətə gətirmək</p> <p>Səkilərə örtük düzmək üçün məhsulun növü və müvafiq örtüyə uyğun olaraq üfiqi və şaquli küncükləri hazırlamaq</p> <p>Örtük çəkiləcək səthi hamarlamaq üçün materialları hazırlamaq və qarışıqı istifadə üçün hazır vəziyyətə gətirmək</p> <p>Təlimatlara və səki örtüklərinin istifadə şərtlərinə uyğun olaraq səthi cızmaq, hamarlamaq və qurumasına qulluq etmək</p> <p>Örtüklər və tökmə qəlibləri qurmaq</p> <p>Yığma dəmir-beton konstruksiyaları qurmaq</p>
20%	<p>Texniki xidmət və təmir işləri</p> <p>Problemləri aşkar etmək üçün asfalt döşənmiş əraziləri qiymətləndirmək</p> <p>Yol təmiri işlərini həyata keçirmək</p> <p>Yol çiyinlərində drenaj arxlarını təmizləmək</p> <p>Yol təməlində təmir işləri aparmaq</p> <p>Tikişləri mühafizə etmək, o cümlədən tikişləri qaynar bitum və ya sement məhlulu ilə doldurmaq</p> <p>Gündəlik təmizlik işlərini aparmaq, birləşmələrdə həddən artıq qum və tozun yığılmamasına diqqət etmək</p> <p>Əməyin mühafizəsi üzrə tələblərə və istehsalçının texniki tələblərinə riayət etməklə ləkələnmiş yerləri müəyyən etmək və müvafiq təmizləmə üsullarından istifadə etmək</p>

Sual nümunələri:

1. Yol ilə bağlı hansı növ texniki xidmət işləri yerinə yetirilməlidir?
 - a) drenaj sisteminin lazımı şəkildə işləməsini təmin etmək üçün illik yoxlamalar həyata keçirmək
 - b) nəqliyyat vasitələrinin zədələdiyi ensiz drenaj xətlərini və arxları bərpa etmək
 - c) yolun orijinal daxili və kənar mailliyini və ta tac dizaynını saxlamaq üçün yolu düzəltmək
 - d) B və C
2. Bir fəhlə gün ərzində (8 saat) 15 m² sahədə yayma işi aparırsa, eyni sahədə yayma işini başa çatdırmaq üçün dörd fəhləyə nə qədər vaxt (saat) lazımdır?
 - a) 1
 - b) 2
 - c) 4
 - d) 6
3. Aşağıdakı funksiyalardan hansı buldozer vasitəsilə həyata keçirilmir?
 - a) yayma
 - b) parçalama
 - c) sürtmə
 - d) qazma
4. Hansı növ qəza yol tikintisi işində ölüm hallarının əsas səbəbidir?
 - a) yıxılma
 - b) kimyəvi maddələr
 - c) ağır avadanlıqların qəzası
 - d) əl alətləri

5. Beton asfalt _____ qismində istifadə oluna bilər
- yekun təmas səthi rolunu oynayan üst təbəqə.
 - bərabərləşdirən təbəqə.
 - yuxarıdakılardan heç biri.
6. Emal edilmiş beton asfalt _____ kimi eyni təyinat üzrə istifadə oluna bilər
- beton asfalt səth təbəqəsi
 - beton asfalt bərabərləşdirən təbəqəsi
 - beton asfalt sürtünmə təbəqəsi
 - yuxarıdakılardan heç biri
 - yuxarıdakı bütün cavablar (A, B və C)
7. Yol çəkmə zamanı yapışdırıcı maddə tökmək üçün istifadə edilən asfalt paylayıcı qurğu....
- ən azı 4,000 litr həcmə malik olmalıdır.
 - asfaltı müəyyən temperatur qədər qızdırmaq və müvafiq səviyyədə saxlamaq qabiliyyətinə malik olmalıdır.
 - bir kvadrat metr üçün 0.15 litrdən 4.00 litrə qədər vahid tətbiq gücünə malik olmalıdır
 - istismar zamanı paylayıcının arxa hissəsində işçi üçün yerə malik olmalıdır.
8. Bitum qarışının yol tikintisi sahəsinə çatdırılması üçün istifadə edilən bütün dərəcəli yük maşınları
- təmiz və kənar maddələrdən və ya soyuq qarışıqdan azad olmalıdır
 - yanacaq yağı ilə yağlanmalıdır.
 - Arxa sonluğu bağlı olan yük maşını olmalıdır.
9. Arxadan boşaldan yük maşını.....
- materialları eyni bərabərlikdə tökmək qabiliyyətinə malik olmalıdır.
 - beton qarışdırıcı qurğu ilə toqquşmadan və ya onu itələmədən qarışığı birbaşa ona boşalda bilməlidir.
 - beton qarışdırıcı qurğunun üzərində qaldırıcı alət ilə birgə istifadə oluna bilməlidir.
 - qarışığı boşaldan zaman təhlükəsiz şəkildə beton qarışdırıcı qurğuya birləşdirilə bilməlidir.
10. Mühəndisin icazəsi olmadan beton qarışdırıcı qurğunun layihəsində aşağıdakı dəyişikliklərin hansı birinə icazə verilmir?
- özü-hərəkət edən və ya qoşquya qoşulan
 - rezin təkərlər və ya tırtıl ilə
 - vibrasiyalı qollu və ya qarışdırıcı qollu
 - mexaniki və ya avtomatik dərəcə nəzarəti sisteminə malik
11. Beton qarışdırıcı qurğuda burğunun əsas funksiyası hansıdır?
- Qarışığı bunkerə geri daşımaq.
 - Bitum qarışıq töküldükdən sonra onu təkrar qarışdırmaq.
 - Qarışığı mayakın qarşısında yaymaq.
 - Qarışığı çevirmək və qismən sıxmaq.
12. Vibrator tipli mayakda mayak lövhəsinin altında qarışıq axınına nəzarət etmək üçün aşağıdakılardan hansı tez-tez istifadə olunur?
- xizək tipli dərəcə sensoru
 - ilkin çevirmə elementi
 - qarışdırma tiri
 - qəlib qızdırıcı
13. Bitum örtüyünü sıxmaq üçün istifadə edilən bütün rolidlər
- ətalətli və ya vibratorlu polad-təkərli rolidlər olmalıdır.
 - özü-hərəkət edən rolidlər olmalıdır.

- c) AC-nin yapışmasının qarşısını almaq üçün təsdiq edilmiş məhsullar ilə təchiz edilməlidir.
- d) kənardan haşiyələnməlidir.

14. Podratçı şirkətin uzun-xizək tipli avtomatik dərəcə sensorundan istifadə etdiyi mövcud örtüyün döşənmə üçün hazırlanması prosesində aşağıdakılardan hansıların dərəcəsi yoxlanmalıdır?

- a) kəndirlərin dartılması
- b) xizəyin uzunluğu
- c) xizəyin hərəkət edəcəyi mövcud səthin hamarlığı və yekcinsliyi
- d) qaldırılmış kəndirlərin hündürlüyü

15. Qaldırılmış kəndirdən həm sazlama, həm də dərəcə nəzarəti məqsədilə istifadə edildikdə, müfəttiş kəndirin hansı xüsusiyyətini yoxlamalıdır?

- a) düzgün, yekcins hündürlüyünü
- b) ayrılərdə uyğunsuzluqların qaydaya salınması əməliyyatını minimum səviyyəyə endirmək üçün adekvat dəstəyi
- c) dərəcə nöqsanlarına gətirib çıxara bilən sallanma hallarını minimum səviyyəyə endirmək üçün kifayət qədər dartılmanı
- d) yuxarıdakı bütün cavablar

16. Örtüyün tökülməsi üçün hazırlanmazdan əvvəl səthdə olan hansı qüsurları aradan qaldırmaq lazımdır?

- a) çuxurları
- b) səthdəki xırda çatları
- c) möhkəm olmayan özül materialı
- d) mövcud bitum səthdə 6 mm-dən böyük aydın açılışa malik şiş və çatları
- e) köhnə yamağın qopmuş yerləri

17. “Qarışıqın miqdarı” termini aşağıdakı ölçülərdən hansı birinə aiddir?

- a) Tökülən qarışıqın tonu
- b) Tökülən qarışıqın kub metri
- c) Özül plitəsinin sıxılmamış qalınlığı
- d) Özül plitəsinin sıxılmış qalınlığı

18. Ardıcıl işləyən liftlərdə uzunluq birləşmələri

- a) Bir-birindən 60 sm artıq olmayan məsafədə sallanmalıdır.
- b) Bir birindən azı 30 sm məsafədə sallanmalıdır.
- c) Döngə mərkəzindən və ya iki döngə arasındakı mərkəzdən və ya iki qonşu döngənin mərkəz xəttindən 60 sm məsafədə yerləşməlidir.
- d) Döngə mərkəzindən və ya iki döngə arasındakı mərkəzdən və ya iki qonşu döngənin mərkəz xəttindən 30 sm məsafədə yerləşməlidir.

19. Yol tikintisi işlərini növbəti gün köndələn birləşmədən davam etdirdikdə, aşağıdakı addımlardan hansı birincigörülməlidir?

- a) Müvəqqəti keçidi götürmək lazımdır.
- b) Beton qarışdırın avadanlığı birləşməyə doğru yerləşdirmək və mayakı lazımı hündürlüyə qaldırmaq lazımdır.
- c) Özül plitəsinin iti bucaq altında birləşməyə istiqamətləndirmək lazımdır.
- d) Birləşməni bərkitmək lazımdır.

20. Uzununa birləşmələrin qurulmasının hansı metodu məqbul hesab olunmur?

- a) İsti şaquli birləşmə
- b) Soyuq şaquli birləşmə
- c) İsti maili birləşmə
- d) Soyuq maili birləşmə

21. Heç bir birləşmənin olmadığı baza rolük işlərində, prosesə haradan başlamaq lazımdır?
- özül plitəsinin yüksək kənarından.
 - özül plitəsinin mərkəzindən.
 - özül plitəsinin aşağı kənarından.
 - özül plitəsinin hər iki kənarından.
22. Köndələn birləşmədə rolük birinci olaraq...
- özül plitəsinin kənarına paralel olaraq birləşmə boyunca hərəkət etdirilməlidir.
 - özül plitəsinə çəpəki hərəkət etdirməklə birləşmə boyunca təzə özül plitəsinə təqribən 15 sm sıxmalıdır.
 - özül plitəsinə çəpəki hərəkət etdirməklə birləşmə boyunca yarım dövrə vurulmalıdır.
 - yuxarıdakı bütün cavablar.
23. Rolük metodunda yekun faza nə ilə həyata keçirilir?
- vibrator, polad-təkərli rolük ilə bir örtük.
 - hərəkətsiz, polad təkərli rolük ilə 1-3 qat örtük.
 - pnevmatiktəkərli rolük ilə 4-9 qat örtük (özül plitəsinin nominal hündürlüyündən asılı olaraq).
 - istənilən növ rolük ilə və nüvə sıxlığı məqbul səviyyədə olduqda istənilən sayda örtüklər.
24. Rolük ilə yekun məhsul metodunda, hansı növ rolüklərdən istifadə edilir?
- vibrasiyalı, polad təkərli
 - hərəkətsiz, polad təkərli
 - pnevmatik təkərli
 - Müəyyən edilmiş nisbətdə sıxlıq təmin olunana qədər yuxarıdakı növlərdən hər biri tətbiq oluna bilər.

B.4. NƏTİCƏLƏRİN QEYDƏ ALINMASI

Hər bir iştirakçı üçün fərdi hesabatlar hazırlanmalı və fəaliyyətin qiymətləndirilməsi, eləcə də yazılı qiymətləndirmə üzrə toplanan balların hesabatı onlara təqdim edilməlidir. Qiymətləndirmə bir nəfər üçün bir dəfədən artıq istifadə edildiyi təqdirdə hesabatda qiymətləndirmədən əvvəlki və sonrakı ballar arasındakı faiz dəyişikliyi də əks olunmalıdır.

“Peşə standartları üzrə qiymətləndirmənin hazırlanması prosedurları” adlı sənəddə qiymətləndirmə üzrə geniş nəzəri və praktiki məlumatlar verilmişdir.

C. MÜƏSSISƏLƏR ÜÇÜN NÜMUNƏVİ TƏLİM STANDARTI

Yol tikintisi işçisi

Təlim standartına dair qısa məlumat

Hazırkı təlim standartı müəssisələr, təlim mərkəzləri və institutları, təlim iştirakçıları üçün hazırlanmışdır və yol tikintisi üzrə işçi üçün tələb olunan səriştələri əks etdirir. İşlə bağlı səriştənin nümayiş etdirilməsi üçün tələb olunan bilik və bacarıqların əldə edilməsinə xidmət edən təlim proqramları, kurikulumlar və təlim materiallarının hazırlanmasında bu standartdan təlimat kimi istifadə etmək olar. Bu standart əsasında hazırlanmış təlim digər peşələr üzrə səriştələrə malik olan, mövcud səriştələrini inkişaf etdirmək, mövcud iş yerində digər vəzifələri icra edə bilmək, yaxud digər müəssisədə və ya digər peşə üzrə iş tapmaq üçün yeni ümumi səriştələr əldə etmək istəyən şəxslər üçün də uyğun ola bilər.

Məşğulluq Təsnifatında (MT) (bu təlimin müvafiq olduğu) peşənin kodu:	9312 (İxtisasız fəhlə, tikinti/yollar)
MT-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	1
ISCO 08-də işin kodu:	9312 (Labourer, construction/roads)
ISCO 08-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	1
Milli İxtisas Çərçivəsi ilə əlaqə:	
ISCED-də kodu:	
Hazırlanma tarixi:	Fevral, 2012-ci il
Təsdiq edən qurum:	
Təsdiq tarixi:	
Təklif olunan yenilənmə tarixi:	Fevral, 2017-ci il

C.1. SƏRİŞTƏLƏRİN QISA TƏSVİRİ

Bilik:	<ul style="list-style-type: none">• Tikinti sahələrində əməyin mühafizəsi və təhlükəsizlik texnikası norma və qaydaları• Ümumi inşaat terminologiyası• Materialların saxlanması və tullantıların ekoloji cəhətdən təmiz şərətdə emalı• Qurğular, alətlər və avadanlıqların növləri, texniki məlumatlar, istifadə qaydaları və məhdudiyyətlər• İşin keyfiyyətlə yerinə yetirilməsinə dair tələblər• Səs və əl işarələri, yol nişanları• Ətraf mühitin mühafizəsi üzrə tələblər• Səki daşlarının döşənmə prosesi və ardıcılığı• Ölçmə və nişanlama• Müvafiq zəruri alətlər, ölçmə alətləri, əl ilə işləyən dəzgahlar və onların istismar təlimatını bilmək• Alət və avadanlıqlardan istifadə qaydası və prosedurları
---------------	--

	<ul style="list-style-type: none">• Yarışqan və bərkidicilər barədə məlumat
Bacarıq:	<ul style="list-style-type: none">• Açıq məkanda işləmək bacarığı• Təkrar tapşırıqları yerinə yetirmək bacarığı• Vizual və ya əl hərəkətləri vasitəsi ilə əlaqələndirmə• Planlama bacarıqları• Sadə hesablama bacarığı• Hesabat yazma bacarıqları• Komanda işi
Yanaşma:	<ul style="list-style-type: none">• Dəqiq qrafik əsasında məsul və etibarlı iş• Şifahi və yazılı təlimatları başa düşmək və riayət etmək• Texniki sahədə yeniliklər barədə xəbərdar olmaq və yeni məlumatları işində tətbiq etmək
Əlavə / ümumi səriştələr:	<ul style="list-style-type: none">• Azərbaycan dilində olmayan təlimatları başa düşmək• Gələcəkdə özünü-məşğulluq üçün münasibət və davranışda təşəbbüskarlıq

C.2. TƏLİM SXEMİ

Müvafiq təlim kursunu uğurla başa vurmuş “Yol tikintisi işçisi” aşağıdakıları etməyi bacaracaqdır / biləcəkdir:

Bölmə 1: Təlimatlara uyğun olaraq işi planlaşdırmaq və hazırlamaq.

Öyrənmə nəticələri:

Nəticə 1	Yol tikinti işləri ilə əlaqəli olan, o cümlədən qanunvericilik, təhlükəsizlik planları və siyasətləri vasitəsilə müəyyən olunan bütün təhlükəsizlik tələblərini sadalamaq;
Nəticə 2	Aşağıda adları sadalanan sağlamlıq və təhlükəsizlik qaydaları ilə bağlı nəzarət avadanlıqlarının, mühafizə vasitələrinin hansılarının nə zaman istifadə edilməli olduğunu söyləmək və onların məqsədlərini izah etmək: <ul style="list-style-type: none">• Kollektiv mühafizə tədbirləri;• Fərdi mühafizə vasitələri;• Nəfəs-mühafizə vasitəsi;• Yerli çəkici ventilyasiya.
Nəticə 3	Aşağıdakılar ilə bağlı yol tikintisi təhlükələrini sadalamaq və onlar barədə hesabatın verilməsi prosesini izah etmək: <ul style="list-style-type: none">• Resurslar;• Təhlükəli maddələr;• Avadanlıqlar;• Maneələr;• Saxlanc;• Ümumi iş fəaliyyəti.

Nəticə 4	Aşağıdakılar ilə bağlı potensial qəzalar və sağlamlıq riskləri üzrə məsuliyyəti izah etmək: <ul style="list-style-type: none">• Alət və avadanlıqlar;• Materiallar və maddələr;• Materialların daşınması / saxlanması və əl ilə işləmək , mexaniki qaldırma.
Nəticə 5	İş və resurslar üzrə aşağıdakı mənbələrdən texniki təlimatların, yaxud zəruri informasiyanın necə əldə edilməli olduğunu göstərmək: <ul style="list-style-type: none">• Çertyojlar;• Texniki şərtlər;• Qrafiklər;• Riskin qiymətləndirməsi;• Metodun açıqlanması;• İstehsalçının təlimatı.
Nəticə 6	İşin texniki şərtlərə uyğun olaraq tamamlanması üçün resursların, o cümlədən alətlərin, yardımçı avadanlıqların, yaxud aksesuarların necə tələb olunmasını, seçilməsini nümayiş etdirmək və onların məqsədə uyğun olmasını təmin etmək;
Nəticə 7	İş sahəsinin təhlükəsizliyini təmin etmək, ətraf ərazilərin zədələnməsi ehtimalını minimum səviyyəyə endirmək, görülən işlərin yaxınlıqdan keçən şəxslər üçün heç bir təhlükə törətməməsi üçün müvafiq işarə və baryerlərin necə qurulmalı olduğunu göstərmək;
Nəticə 8	Yol və səki konstruksiyalarının təhlükəsiz və minimum dərəcədə zərər dəyməklə necə götürülməli, işarələnməli, saxlanılmalı olduğunu nümayiş etdirmək.

Bölmə 2: Yol örtüyünün çəkilməsi.

Öyrənmə nəticələri:

Nəticə 1	Yol örtüyünün çəkilməsinə hazırlıq üçün aşağıdakı prosesləri nümayiş etdirmək: <ul style="list-style-type: none">• Ölçmə;• Quraşdırma;• İşarələmə;• Yerləşdirmə;• Qurutma;• Təmizləmə;• Maskalama;• Yatağın hazırlanması;• Qarışdırma;• Sıçratma;• Qızdırma və ayırma;• Yayma;• Diyircəklə sıxma;• Bərkitmə.
Nəticə 2	Aşağıda verilmiş metodların ən azı birindən istifadə etməklə verilmiş vəzifə təlimatlarına uyğun qaydada yol örtüyünün necə çəkilməli olduğunu göstərmək: <ul style="list-style-type: none">• Gil suspenziyası / mikro-üzləmə;• Yüksək sürtünməli üzləmə (sərin döşəmə);

- Nəticə 3
- Yüksək sürtünmə (isti döşəmə);
 - Səth təbəqəsinin vurulması.
- Texniki təlimatlara uyğun olaraq alt təbəqənin necə hazırlanmalı olduğunu göstərmək, o cümlədən:
- Səthi boşalmış materiallardan və tullantılardan təmizləmək;
 - Materialları müvafiq texniki şərtlərə uyğun olaraq hazırlamaq;
 - Birinci qat üçün materialları qarışdırmaq;
 - Hazırlanmaqda olan səthin cızılması və emal edilməsi.
- Nəticə 4
- Əməliyyatların necə tamamlanmalı olduğunu nümayiş etdirmək, o cümlədən:
- Yol qatının bərpa edilməsi və ya yenisinin döşənməsi;
 - Yol və səki konstruksiyalarının bərpa edilməsi, onların işlək vəziyyətdə olmasının yoxlanılması;
 - İşarə və baryerlərin götürülməsi, ərazinin təmiz, istifadəçilər üçün təhlükəsiz olmasının təmin edilməsi.
- Nəticə 5
- Tələb olunan təmir və texniki xidmət işlərini sadalamaq, onların tamamlanması prosesini təsvir etmək. o cümlədən:
- Zədələnmiş yol örtüklərinin götürülməsi, o cümlədən yeni təbəqənin əvvəlki ilə uyğunlaşdırılması;
 - Torpaq qatının bərpa edilməsi;
 - Birləşmələrin qorunması;
 - Ləkələrin təmizlənməsi;
 - İşin tamamlanmasından sonra ümumi təmizlik işlərinin aparılması.

Bölmə 3: İş barədə dəqiq hesabat vermək.

Öyrənmə nəticələri:

- Nəticə 1
- Qeydə alınmalı olan informasiya növlərini sadalamaq, bunun dəqiq və vaxtında yerinə yetirilməsinin əhəmiyyətini izah etmək;
- Nəticə 2
- Görülmüş işlər barədə hesabatın verilməsi prosesini, yerinə yetirilməli olan sənədləşdirmə işlərini, hesabatların verilməsi tezliyini və kimlərə verilməli olduğunu təsvir etmək.

Bölmə 4: Qrup halında effektiv işləmək.

Öyrənmə nəticələri:

- Nəticə 1
- Yol təmir işlərinin hazırlanması və yerinə yetirilməsi ardıcılığının digər şəxslər ilə necə müəyyən edildiyini göstərmək;
- Nəticə 2
- Həmkarların aşağıdakı sorğularına operativ şəkildə cavab verməyin əhəmiyyətini izah etmək və müvafiq sorğuların edildiyi, lazımı tədbirlərin görüldüyü halları, sorğulara cavab verilmədiyi təqdirdə baş verə biləcək mümkün nəticələri təsvir etmək:
- İnformasiya;
 - Fiziki yardım;
 - Məsləhət.
- Nəticə 3
- Həmkarlar ilə məqbul işgüzar münasibətlərin qurulmasının əhəmiyyətini izah etmək və bunun işin effektivliyini təmin edən prosedurların həyata keçirilməsinə necə təsir etdiyini təsvir etmək.

Yuxarıdakı sahələr üzrə təlim keçmiş şəxs aşağıdakı vəzifə və fəaliyyətləri yerinə yetirə bilər:

Əsas vəzifələrin (V) və vəzifələr daxilində fəaliyyətlərin (F) siyahısı¹

- V.1. İşin tələblərini müəyyənləşdirmək və təhlil etmək:
- F.1.1. Problemləri həll etmək üçün alətləri və materialları yoxlamaq və qeydiyyatla alınmış materiallar ilə əlaqədar yenilənmiş məlumatları müvafiq olaraq rəhbərliyə təqdim etmək.
- V.2. Planlaşdırma və hazırlıq işləri:
- F.2.1. İş ilə bağlı təlimatları və təfərrüatları əldə etmək;
 - F.2.2. Qanunvericilik, təhlükəsizlik planları və siyasətinə uyğun olaraq təhlükəsizlik tələblərinə riayət etmək;
 - F.2.3. Ehtiyacları müəyyən etmək, eləcə də işarə və çəpərlərdən istifadə etmək;
 - F.2.4. Tapşırıqları yerinə yetirmək üçün seçilmiş alət və avadanlıqların işin tələblərinə uyğunluğunu, istismara yararlı olmasını yoxlamaq, eləcə də işə başlamadan əvvəl hər hansı nasazlığı aradan qaldırmaq və bu bəradə məlumat vermək;
 - F.2.5. İş ilə əlaqədar istifadəyə hazır olan müvafiq materialları müəyyənləşdirmək, əldə etmək, hazırlamaq, nəzərdən keçirmək və yerlərini müəyyən etmək.
- V.3. Asfaltın döşənməsi:
- F.3.1. Məhsulun tələblərinə əsasən qurğuların vəziyyətini nizama salmaq;
 - F.3.2. Tələb olunduğu təqdirdə iş prosesində kənara tökülən materialları döşəyici avadanlığa qaytarmaq;
 - F.3.3. Döşənəcək materiallar və ya asfalt qarışığını qəbul etmək və yaymaq.
- V.4. Özlün səthini hazırlamaq:
- F.4.1. Səth üzərində montaj edilmiş inşaat konstruksiyasını və avadanlıqlarını təhlükəsiz şəkildə ayırmaq, çıxarmaq və ya ərazidən uzaqlaşdırılmasını təşkil etmək və saxlamaq;
 - F.4.2. Təməl üçün konstruksiyaları müəyyən etmək və səthi təmizləmək üçün nəzarətçinin göstərişlərinə uyğun olaraq bütün çirkləndirici vasitələri və səpələnmiş materialları yığıdırmaq;
 - F.4.3. Örtüyü sərmək üçün materialları hazırlamaq və təlimatlara uyğun qarışığı hazır vəziyyətə gətirmək;
 - F.4.4. Səkilərə örtük düzmək üçün məhsulun növü və müvafiq örtüyə uyğun olaraq üfiqi və şaquli küncükləri hazırlamaq;
 - F.4.5. Örtük çəkiləcək səthi hamarlamaq üçün materialları hazırlamaq və qarışığı istifadə üçün hazır vəziyyətə gətirmək;
 - F.4.6. Təlimatlara və səki örtüklərinin istifadə şərtlərinə uyğun olaraq səthi cızmaq, hamarlamaq və qurmasına qulluq etmək;
 - F.4.7. Örtüklər və tökmə qəlibləri qurmaq;
 - F.4.8. Yığma dəmir-beton konstruksiyaları qurmaq.
- V.5. Texniki xidmət və təmir işləri:
- F.5.1. Problemləri aşkar etmək üçün asfalt döşənmiş əraziləri qiymətləndirmək;
 - F.5.2. Yol təmiri işlərini həyata keçirmək;
 - F.5.3. Yol çiyinlərində drenaj arxlarını təmizləmək;
 - F.5.4. Yol təməlində təmir işləri aparmaq;

¹Müvafiq sahə üçün olan peşə standartındakı ilə eynidir.

- F.5.5. Tikişləri mühafizə etmək, o cümlədən tikişləri qaynar bitum və ya sement məhlulu ilə doldurmaq;
- F.5.6. Gündəlik təmizlik işlərini aparmaq, birləşmələrdə həddən artıq qum və tozun yığılmamasına diqqət etmək;
- F.5.7. Əməyin, ətraf mühitin mühafizəsi üzrə tələblərə və istehsalçının texniki tələblərinə riayət etməklə ləkələnmiş yerləri müəyyən etmək və müvafiq təmizləmə üsullarından istifadə etmək.

V.6. Təmizlik işləri:

- F.6.1. İş ərazisini təmizləmək, qanunvericilik, norma və qaydalar, habelə işin xüsusiyyətinə uyğun olaraq qaşınmış materialları yenidən istifadə etmək və ya təkrar emal etmək;
- F.6.2. Qurğu, alət və avadanlıqları təmizləmək, yoxlamaq və texniki xidmət göstərmək, eləcə də onları istehsalçının tövsiyələri və standart iş metodlarına uyğun saxlamaq;
- F.6.3. Müəssisənin iş prosedurlarına əsasən iş davam edən müddətdə və başa çatdıqdan sonra ərazini təmiz və təhlükəsiz saxlamaq.

C.3. TƏLİM İLƏ BAĞLI XÜSUSİ MƏLUMAT

C.3.1. TƏLİMİN NÖVLƏRİ

Bu peşə üçün zəruri sərişlər aşağıda göstərilən təlim metodları vasitəsilə əldə edilə bilər:

Formal təlim

Təvsiyə olunan formal təlim	Uyğun gələn təlim növü	Qeydlər
Tam orta təhsil ²		
Texniki peşə təhsili və ya akkreditasiyadan keçmiş təlim müəssisəsində təlim		
Orta ixtisas təhsili		
Ali təhsil		
Digər:	☒	Bu peşə üzrə ümumi orta təhsil bazasında işləmək mümkündür.

Qeyri-formal və (və ya) informal təlim tələb olunan sərişlərin genişləndirilməsinə şərait yarada bilər. Bəzən yol tikintisi üzrə işçi zəruri sərişləri yalnız qeyri-formal və (və ya) informal təlim vasitəsi ilə əldə edə bilər.

Qeyri-formal təlim

²Ümumi orta təhsil ölkə vətəndaşları üçün icbari xarakter daşdığından cədvəldə əks olunmayıb.

Təcrübə göstərir ki, qeyri-formal təlimin ən yaxşı yolu iş yerində öyrənməkdir. Bu zaman praktiki təlim iş yerində aparılır, təlim mərkəzlərində, yaxud bilavasitə ixtisaslaşmış təlimatçı tərəfindən keçirilən təlimlə əlaqələndirilir.

İnformal təlim

İnformal təlim, ənənəvi olaraq, kütləvi informasiya vasitələri və sosial şəbəkələr vasitəsi ilə baş verir. O, tələb olunan nəzəri və təcrübi bilikləri verə bilər, lakin fərdi yoxlamadan başqa, digər qaydada müşahidə edilməsi demək olar ki, mümkün deyil və ölçülməsi çətindir.

C.3.2. TƏLİMİN İSTİQAMƏTİ

Normal təlim istiqaməti orta məktəbdən sonra yol tikintisi müəssisəsində keçirilmiş təcrübədən ibarətdir. Buna baxmayaraq, yol tikintisi və təmiri üzrə işçinin təlim istiqamətləri yuxarıda göstəriləni kimi, qeyri-formal və ya informal təlimdən də ibarət ola bilər.

C.3.3. ƏVVƏLKİ TƏLİMİN TANINMASI³

Gələcəkdə yol tikintisi və təmiri sahəsində iki il iş təcrübəsi olanlar sərəfətlərin yoxlanması üçün imtahana müraciət edə və yalnız imtahanı keçdikdən sonra sərəfətlərin tanınması haqqında rəsmi sənəd əldə edə bilər.

³Azərbaycanda sərəfətlərin tanınması üçün qiymətləndirmə sistemi hazırda mövcud deyildir.